

Universiteit
Leiden
The Netherlands

Van actie tot zelfverwezenlijking: routes van toetreding tot radicaal- en extreemrechts

Sterkenburg, N.

Citation

Sterkenburg, N. (2021, May 19). *Van actie tot zelfverwezenlijking: routes van toetreding tot radicaal- en extreemrechts*. Retrieved from <https://hdl.handle.net/1887/3176648>

Version: Publisher's Version

License: [Licence agreement concerning inclusion of doctoral thesis in the Institutional Repository of the University of Leiden](#)

Downloaded from: <https://hdl.handle.net/1887/3176648>

Note: To cite this publication please use the final published version (if applicable).

Cover Page

Universiteit Leiden

The handle <https://hdl.handle.net/1887/3176648> holds various files of this Leiden University dissertation.

Author: Sterkenburg, N.

Title: Van actie tot zelfverwezenlijking. routes van toetreding tot radicaal- en extreemrechts

Issue Date: 2021-05-19

10. IDEOLOGISCHE ZOEKERS: DE HOOGSTE VORM VAN ZELFVERWEZENLIJKing

In de vorige vier hoofdstukken zijn de routes van toetreding van Spanningzoekers, Politieke Zoekers, Rechtvaardigheidszoekers en Sociale Zoekers behandeld. In dit hoofdstuk staat de toetreding van de Ideologische Zoekers centraal en zal aandacht worden besteed aan hoe het hun daarna vergaat. Ideologische Zoekers zijn niet bezig met provoceren, ze zoeken niet naar politieke oplossingen en ze voelen zich ook niet in de steek gelaten door de overheid. Wél zijn ze bezig met ideologische vraagstukken en naar eigen zeggen delen ze vanaf kleins af aan de wereld al op in termen van rassen, volkeren en stammen.

Ideologische Zoekers hebben een sterke fixatie op demografische ontwikkelingen. Ze vrezen dat autochtone West-Europeanen door migratie en dalende geboortecijfers een minderheid in eigen land worden. En ze vrezen dat er vervolgens een onvermijdelijke burgeroorlog of Derde Wereldoorlog komt. Desondanks hebben ze vaak nog niet bij radicaal- en extreemrechts gekeken omdat ze zich niet verwant voelen met bijvoorbeeld de koers (een verkeerd soort nationalisme) of weinig op hebben met de neonazi-subcultuur. Ze volgen liever via internet hun eigen alternatieve media zoals Red Ice Radio en hebben niet zozeer de ambitie om mensen offline te ontmoeten. Dat zij dit uiteindelijk wel zijn gaan doen, komt doordat begin 2016 het studiegenootschap Erkenbrand werd opgericht.

Voor dit onderzoek zijn negen Ideologische Zoekers geïnterviewd.

Figuur 10.1 Geïnterviewde Ideologische Zoekers

NAAM	FORMATIE	LEEFTIJDSCATEGORIE	JAREN ACTIEF	OPLEIDINGSNIVEAU
BAUKE	Erkenbrand	25-40	2016-heden	Universitair
JORIS	Erkenbrand	25-40	2016-heden	Universitair
ARMIN	Erkenbrand	41-65	2016-heden	Mbo
ROALD	Erkenbrand	25-40	2016-heden	Hbo
RON	Erkenbrand	41-65	2016-heden	Universitair
WESSEL	Erkenbrand	25-40	2016-heden	Universitair
JOHAN	Freelance	41-65	2016-heden	Universitair
JULIUS	Freelance	18-24	2016-heden	Mbo
CASPER	Formatie 2	25-40	2012-heden	Mbo

In de eerste vier paragrafen worden de verschillende elementen voorafgaand aan hun toetreding beschreven, namelijk: (1) uitgangspositie, (2) mogelijke katalysator, (3) identiteitsbeleving en (4) morele steun. In de vijfde paragraaf zullen de motieven aan bod komen die bij de toetreding hebben meegespeeld. Vervolgens wordt in de zesde paragraaf beschreven hoe het Ideologische Zoekers na hun toetreding vergaat. De motieven om actief te blijven komen in de achtste paragraaf aan bod. Daarna zullen in de negende paragraaf de kosten en baten van hun activisme worden besproken. De belangrijkste bevindingen worden kort weergegeven in de conclusie.

10.1 IDEOLOGISCHE ZOEKERS: UITGANGSPOSITIE

Hoewel het een gezegde is dat geen mens racistisch wordt geboren, zeggen Ideologische Zoekers dat zij wel degelijk al vanaf jongs af aan denken in termen van volkeren, stammen of rassen. Ze menen dat het in de menselijke natuur zit om zich af te keren van andere volkeren en die van de ‘eigen groep’ uit te sluiten.

Anti-egalitarisme

Ideologische Zoekers hebben in de uitgangspositie een hang naar anti-egalitarisme. Ze zijn sterk tegen gelijkheidsdenken. Ze vinden niet dat ieder mens gelijk zou zijn, willen dat biologische verschillen worden erkend en dat daar vervolgens ook naar wordt gehandeld – bijvoorbeeld wanneer het gaat om verschillen tussen man en vrouw.

Joris (25-40, Erkenbrand): ‘Er is een verschil tussen man en vrouw. Dat is heel basaal, maar het is er. Er zijn verschillen tussen volkeren. Er zijn verschillen tussen... Maar het huidige systeem, ideologische paradigma, is gebaseerd op wat men noemt ‘gelijkheid’. Maar dat wordt nu zo ver doorgetrokken dat er geen verschillen tussen man en vrouw meer worden gezien. Of ehm... Als jij als immigrant vanuit – weet ik veel – Thailand naar hier komt en je bent genaturaliseerd, dan word je geacht net zo goed Nederlander te zijn als iemand die hier al familie heeft tot vier-vijf-zes eeuwen terug.’

Bauke (25-40, Erkenbrand): ‘Het gelijkheidsdenken ligt ten grondslag aan de emancipatie van de vrouw. Dat zij ook voor zichzelf moeten zorgen, carrière moeten maken, en net als mannen hetzelfde goed moeten kunnen doen. Dat is natuurlijk compleet onzin. Zij zijn niet hetzelfde, en ze zijn juist veel beter in het zorgen voor de kinderen. Zij worden ook zwanger, dus ja. (...) Het is ook niet zo dat iedereen evenveel toevoegt aan de maatschappij. Dat is gewoon zo.’ Bauke benadrukt wel dat hij vindt dat je mensen moet behandelen naar hoe ze zijn. ‘Het is niet zo dat als je minder slim bent, dat je dan gelijk minderwaardig bent. Absoluut niet. (...) Iedereen kan wat toevoegen aan het geheel.’

In de uitgangsfase vinden Ideologische Zoekers ook dat verschillen tussen volkeren moeten kunnen worden benoemd. Wessel (25-40, Erkenbrand) is van huis uit bioloog en geïnteresseerd in wat hij ‘evolutionaire psychologie’ en ‘authenticiteit en uniciteit van volkeren’ noemt. ‘Maar dat is allemaal nog maar eng, zeg maar. Nergens kan je daarover praten, zelfs op wetenschapsfora kan je niet over rassen praten, als die fora er al zijn.’ Ook het weblog GeenStijl weerde hem uit de comments. Hij zag dat er op het webforum Stormfront wel over rassen werd gediscussieerd, maar hij voelde niet de behoefte om zelf mee te discussiëren. ‘Er zitten daar wel heel veel types die niet zulke relaxte mensen zijn. De persoonlijkheden... Ik ben niet helemaal een klassieke neonazi.’ Over zijn interesse in volkeren zegt hij: ‘Bepaalde volkeren komen tot stand door tienduizenden jaren van afzonderlijke evolutie. Dat vind ik interessant en dat

is ook heel nuttig om te weten. Dan kun je ook veel meer begrijpen. Als mensen dat zouden begrijpen, zouden ze iemand als ik beter kunnen begrijpen.'

Roald (25-40, Erkenbrand) zegt zelf al van jongs af aan 'tribaal' te denken – hij deelt mensen in naar rassen. Hij groeide op in een 'heel links gezin' in een multiculturele gemeente. Na de middelbare school ging hij studeren, 'een heel luchtige en vage studie', stopte na een paar maanden en vertrok voor bijna twee jaar naar het buitenland om te reizen en te werken. Hij volgde vanuit een derdewereldland het nieuws vooral via internet en las op een Amerikaanse site een verhaal over de orkaan Katrina, die er in 2005 voor zorgde dat de stad New Orleans moest worden geëvacueerd.

'Het was geschreven door iemand die in New Orleans van dichtbij had meegemaakt hoe zwarte mensen zich gedragen als er anarchie is. En dat vond ik heel confronterend, want elke vorm van gezag verdwijnt: plunderen, vermoorden, lukraak schieten, verkrachtingen. Daar ben ik me tot op de dag van vandaag heel erg van bewust. En daar willen mensen liever niet over nadenken, maar je ziet het ook heel erg in gevangenissen. Op het moment dat er geen gezag meer is, delen mensen zich op qua ras. Mensen vinden dat niet leuk, maar dat is wel de realiteit.'

Het zorgde ervoor dat Roald ging nadenken over ras, en over een eventuele relatie tussen intelligentie en ras of bepaalde eigenschappen en ras. 'Je merkt dat er in de Derde Wereld en Eerste Wereld andere mensen wonen. Voor mij is het heel makkelijk. Maar zelfs daar zie je dat mensen die er Europees uitzien overwegend succesvoller zijn.' Hoe langer hij in het buitenland verbleef, hoe meer hij van Europa en Nederland ging houden. 'Als je daar op de weg rijdt, ga je continu met S-bochten om de gaten in de weg te ontwijken. Hier is het een biljartlaken om overheen te rijden. (...) Mensen hier hebben ook gewoon een betere werkethiek. Het heeft ook een keerzijde. Ik denk dat mensen daar meer genieten van het leven. Maar wij zullen altijd beter zijn in geld verdienen en de maatschappij opbouwen in het algemeen.'

Ideologische zoektocht

Parallel daaraan zijn Ideologische Zoekers in de uitgangspositie ook bezig met een ideologische zoektocht waarbij ze zoeken naar theorieën die hun denkbeelden over rassen ondersteunen en waarmee ze hun standpunten kunnen onderbouwen. Daarbij komen ze al snel bij alternatieve Amerikaanse radicaal- en extreemrechtse sites uit. Volgens Roald (25-40, Erkenbrand) is het logisch

dat het hier vooral Amerikaanse sites betreft: 'Vooral het denken in rassen is vrij Amerikaans, dat bestaat in Europa bijna niet. Rechts is in Europa heel erg gefixeerd op de islam en in Amerika is het veel meer op ras.'

Joris (25-40, Erkenbrand) had op internet wel een beetje rondgekeken bij rechtse bewegingen of politieke partijen in Nederland en Vlaanderen – zo verdiepte hij zich in Voorpost en Vlaams Belang. Hoewel hij het op sommige punten met ze eens was, voelde hij zich er niet toe aangetrokken omdat ze bijvoorbeeld het milieu en de natuur niet in acht namen. 'En in Nederland was er dus helemaal niks. Dan ga je op internet zelf zoeken, geestverwanten zoeken. Ik kwam op AlternativeRight.com terecht. Dat is een website van Richard Spencer. Het was volgens mij in 2011 dat ik het voor het eerst zag, ik weet het niet precies meer. En toen ben ik me meer gaan verdiepen in: wat zijn nou die ideologische uitgangspunten waar zij voor staan? Want het was een heel eigen beweging in Amerika, en die bleek overeenkomsten te hebben met het nieuwrechts uit Frankrijk.' Hij ging zich meer bezighouden met deze Amerikaanse beweging. 'Je hebt AlternativeRight, dat is overgegaan in Radix. Je hebt Counter-Currents, Occidental Observer. Sites die allemaal wel vanuit Amerikaans perspectief – maar toch ideologisch goed gestroomlijnd – stukjes schrijven over de actualiteit.'

Ron (41-65, Erkenbrand) begon vanaf 2004 met het lezen van en posten op een Engelstalige website en volgde Vlaams-nationalistische websites. Hij was twee jaar online actief, en stopte er toen mee – naar eigen zeggen omdat hij zichzelf er niet meer mee wilde vermoeien. 'Ik kreeg de gedachte: als het natuurlijk is dat hier weerstand gaat ontstaan (tegen de multiculturele samenleving, NS), dan gaat-ie ontstaan. Dan hoef ik daar niks meer aan te doen. Het komt vanzelf goed. Het is slechts een kwestie van tijd. Dus ik maak me geen zorgen meer.'

Hij ging zich verdiepen in spiritualiteit en maakte verre reizen. In 2015 kwam hij terug van een lange reis en zat hij zes maanden thuis. Hij solliciteerde, en had daarnaast niet zoveel te doen. 'Toen ben ik video's op internet gaan bekijken, en dan weet je wel wat er gebeurt. Dan kom je op Alex Jones, economische en geopolitiek-achtige formatie... Ik heb zes maanden de tijd gehad – en dat is eigenlijk een enorme luxe – om mezelf te verdiepen in alle zogenaamde 'conspiracy theories'. Ik noem het 'conspiracy' om mensen het gras voor de voeten weg te maaien. Ik bedoel, ik was er ook niet bij en kan ook niet alles hard maken. Maar als je alle gebeurtenissen om je heen ziet, dan is het een denkwijze die heel veel punten met elkaar verbindt.'

Ook Bauke (25-40, Erkenbrand) las voornamelijk Amerikaanse alt-right-websites, en op de website van *Elsevier* volgde hij met interesse de comments: ‘Dat zijn toch wel meer mensen die hetzelfde denken, dezelfde richting op gaan. Maar op een gegeven moment waren de comments uitgeschakeld en toen had ik zoiets van: laat dan maar (...). Toen ben ik begonnen met proberen te zoeken: is er iets in Nederland? En dat was er niet echt. In ieder geval niet iets wat ik kon vinden.’

Wat hij las op internet bevestigde hem in zijn standpunten. ‘Ik had zoiets van: ik kan me niet vinden in hoe de maatschappij is. Ik heb altijd gedacht: waar zijn de mensen zoals ik? (...) Het zit vanbinnen. Ik voelde dat het fout zit en nou heb ik mensen ontdekt, een denkwijze ontdekt, die bij mij past, waarvan ik denk: hèhè, eindelijk, dat klopt.’

Neiging tot zelfpurificatie

In de uitgangspositie hebben Ideologische Zoekers niet alleen een hang naar anti-egalitarisme en zoeken ze naar een ideologische onderbouwing van wat ze al vinden, ze zijn ook bezig met het verbeteren van zichzelf. Ze proberen voortdurend het beste uit zichzelf te halen, zowel fysiek als intellectueel, als een vorm van zelfpurificatie. Velen leven zeer gedisciplineerd en dit geeft hun het gevoel dat ze boven andere mensen uitstijgen. Johan (41-65, freelance) zat in het leger en leeft nog steeds gedisciplineerd. Ron (41-65, Erkenbrand) brengt veel tijd door in afgelegen natuurgebieden, waarbij hij volledig op zichzelf is aangewezen.

Julius (18-24, freelance) diende vanaf zijn zeventiende vijf jaar in het leger bij een speciale eenheid. De bijbehorende zware militaire opleiding vormde hem. Sindsdien wil hij zichzelf altijd verbeteren. ‘Ik kwam in een wereld terecht waar iedereen 23 of 24 was. Je kan zeggen: ‘Ja, maar ik ben pas 17.’ Of je denkt: nou, *man up* en doe alsof je 25 bent. Ik heb voor het tweede gekozen.’

Toen hij 19 was, gingen zijn ouders scheiden. ‘Dan wordt er echt geschud aan je fundatie.’ Hij liep rond met levensvragen en kwam via een vriend in aanraking met het wodanisme. ‘Dat is, hoe je het wil interpreteren, de religie die er was voordat het christendom kwam. Dat is natuurlijk helemaal niet rechts. Alleen, *fate would have it* dat veel wodanisten heel rechts zijn. (...) Christus vraagt bijvoorbeeld aan je: ‘*Turn the other cheek.*’ Maar Wodan zegt: ‘Oog om oog, tand om tand.’ Zulke kreten resoneren bij mij. (...) En dan vind je daar je identiteit in. Archetypes, mythologie, dat je denkt: ja, ik wil graag het beste uit mezelf halen. Daarom ging ik vroeger ook bij het leger.’

Julius voelt zich naar eigen zeggen aangetrokken tot studiegenootschappen als Erkenbrand omdat ook zij zich richten op het beste uit jezelf halen. ‘Klaar met degeneratief gedrag, nihilisme, drinken, drugs en porno. Even het betere uit jezelf halen, dat vind ik een leukere levensstijl (...) Dat is intellectueel en spiritueel wel bevredigend, de hoogste vorm van zelfrealisatie. Dat denk ik echt.’

Joris (25-40, Erkenbrand) had naar eigen zeggen op de middelbare school al een conservatief instinct. Maar er was niet iets in Nederland waarbij hij zich kon aansluiten. ‘Op een gegeven moment raakte ik ook geïnteresseerd in filosofie. Het was rond mijn achttiende of negentiende dat ik voor het eerst Nietzsche heb gelezen. Dat heeft wel een fundamentele impact op mij gehad. Daar haal ik nog steeds dingen vandaan. Nietzsche heeft een heel aristocratisch wereldbeeld. Hij zegt dat eigenlijk: jij als individu moet jezelf uit dat moeras trekken, jij kan – als je aan jezelf werkt en weet te overwinnen – beter worden dan de middelmaat die nu heerst.’

De uitgangspositie van Ideologische Zoekers wordt gekenmerkt door een hang naar anti-egalitarisme, een ideologische zoektocht waarmee ze hun eigen denkbeelden proberen te ondersteunen, en een neiging tot zelfpurificatie. Via die ideologische zoektocht sorteren ze al voor op toetreding tot radicaal- en extreemrechts, omdat ze bij sites en webfora uitkomen waar het heel normaal is om de rassenleer te bespreken. Opvallend is dat sommigen aangeven dit jarenlang online te volgen, maar niet meer doen dan dat. In de volgende paragraaf wordt de mogelijke katalysator besproken die ervoor zorgt dat dit soort individuen toetreden tot radicaal- en extreemrechts.

10.2 IDEOLOGISCHE ZOEKERS: MOGELIJKE KATALYSATOR

Zoals hierboven beschreven, besluiten Ideologische Zoekers niet direct toe te treden tot radicaal- en extreemrechts. Waarom besluiten zij op een zeker moment wel bij dergelijke groepen te kijken? Geïnterviewden geven aan dat het idee dat de eigen groep bedreigd werd hun een gevoel van urgentie gaf waardoor ze toch meer wilden doen dan enkel discussies voeren of volgen via internet. Hierbij moet worden opgemerkt dat er niet met controlegroepen is gewerkt en dat er vooral is uitgegaan van wat de geïnterviewden er zelf over zeggen.

Bedreiging van de 'eigen' groep

Waar geïnterviewden aanvankelijk op het internet kijken om bevestiging van hun eigen denkbeelden te krijgen, gaan zij het gaandeweg als een noodzaak zien om actief te worden. Wanneer het gaat om de bedreiging van de 'eigen' groep, dan zien de geïnterviewde Ideologische Zoekers niet zozeer een dreiging vanuit jihadistische hoek of 'islamisering'. Ze vrezen vooral voor 'omvolking': dat de autochtone Nederlandse bevolking op den duur een minderheid in eigen land wordt of zelfs als volk helemaal ophoudt te bestaan als gevolg van gemengde huwelijken, dalende geboortecijfers en migratie. Het is een angst voor het er-niet-meer-zijn, waarbij alles wat ooit door voorouders is opgebouwd teloor zal gaan en er ook geen nageslacht meer is om herinneringen en genen door te geven. Sommige geïnterviewden zien ook een dreiging vanuit 'cultureel marxisme'.

Voortbestaan eigen volk

Wessel (25-40, Erkenbrand): 'Ik zou prima een bruine buurman kunnen hebben. Het is niet dat ik die in principe niet naast me wil hebben. Maar ik wil wel dat mijn volk blijft voortbestaan. En als iedereen mixt, blijft mijn volk niet voortbestaan. Want een halfbloedje is niet mijn volk. En dan kunnen mensen weer zeggen: 'Hij kan onze cultuur overnemen en heel erg op ons lijken.' Maar voor mij is die genetische component ook van belang. Ik wil dat mijn nakomelingen en mijn volk kunnen leven tussen hun eigen volk. Kijk, als je een herdershond kruist met een poedel, dan komt daaruit geen herdershond. En als alle herdershonden dat doen, dan zijn er geen herdershonden meer.'

Johan (41-65, freelance): 'Je moet bedenken dat ik als tiener nog een blank Nederland heb meegemaakt. Dat is haast niet voor te stellen, maar het is echt zo. Enne, dat ik op een gegeven moment (door komst arbeidsmigranten, NS) dacht van: wat is hier gaande? Dus ik werd me ook steeds meer bewust van het anders zijn van De Ander. Dat riep bij mij vragen op en daar ben ik over gaan nadenken. (...) Ook omdat ik daadwerkelijk bemerkte dat mensen echt anders zijn en jou ook als De Ander zien. Het is geen eenrichtingsverkeer, De Ander ziet jou ook echt als De Ander.'

Zelf is zijn voornaamste doel 'het overleven van het Nederlandse volk'. Dat staat voor hem bovenaan. 'En met 'ons volk' bedoel ik dus, als een onafhankelijk volk, met zijn eigen gebruiken, met zijn eigen uiterlijk, met zijn eigen

lieve blonde kindertjes of donkerharige kindertjes, maar wel zijn eigen Nederlandse kindertjes, begrijp je? Dat is wat ik wil zien overleven.'

Later zegt hij: 'Weet je wat het is? Mij gaat het niet om, zeg maar, 'we gaan eens met z'n allen negatief doen over andersdenkenden en andere volkeren'. Dat is mijn doel helemaal niet. Mijn doel is een onafhankelijk (...) Nederland. Met een Nederlandse bevolking. En dan zeggen ze: 'Ja, maar er zijn altijd immigranten geweest.' Ja, maar niet in deze aantallen. En ook niet met die etnische achtergronden.'

Geïnterviewde Ideologische Zoekers vertellen dat zij het voorafgaand aan hun toetreding als een noodzaak zien om actief te worden – omdat zij als enige zien wat zich boven de hoofden van veel mensen afspeelt. Ze vrezen dat Nederland of West-Europa afstevent op een burgeroorlog als gevolg van migratie, 'omvolking' en ronduit slecht leiderschap. Dat er in 2015 meer dan een miljoen asielzoekers en vluchtelingen naar Europa kwamen, heeft dat gevoel alleen maar versterkt. Ze zoeken gelijkgestemden op, al hebben ze nog geen idee wat ze daarmee willen.

Wessel (25-40, Erkenbrand) voelde daardoor de drang om gelijkgestemden op te zoeken, met het oog op de toekomst. 'Het is al begonnen. Wat je in Frankrijk ziet, aanslagen, en er blijven maar meer mensen binnenkomen die ons gaan haten en zo. Dat kan onmogelijk goed gaan. Er is geen enkel realistisch scenario waarin dat goed gaat.'

Cultuurmarxisme

Anderen zeggen dat ze hun activisme als een noodzaak zien om de strijd aan te gaan met het 'cultuurmarxisme', 'linkse dogma's', 'links' in algemene zin, 'individualisme', etc. Armin (41-65, Erkenbrand): 'Alt-right staat voor mij voor Alternatief Rechts. Daar lees ik over socialisme, marxisme, cultureel marxisme, Frankfurter Schule, noem maar op. Door het cultureel marxisme mogen we geen nationale trots meer hebben. Alle bevolkingsgroepen mogen trots zijn, maar de blanken niet. Want die hadden slavernij, terwijl de Arabieren, Afrikanen en Joden toch ook echt allemaal in de slavernij hebben gezeten. (...) Het cultureel marxisme leidt tot een vernietiging van de eigen waarden.'

Roald (25-40, Erkenbrand): 'We willen eigenlijk terug naar hoe mensen dachten vóór 1968. Dat is het. Vanaf dat moment is er heel veel veranderd en nu gaat het van kwaad tot erger. Je denkt steeds: het dieptepunt is nu wel bereikt. Je ziet op Amsterdamse universiteiten dat er openlijk wordt gezegd:

‘Er zijn hier te veel blanke mannen.’ Heel veel mensen ondervinden daar aanstoot van. (...) Dat is wat we graag willen omdraaien. (...) Maar daar moeten we ook wel extreem in zijn omdat linkse mensen ook heel extreem zijn.’

Het idee dat de eigen groep wordt bedreigd, wordt versterkt door de bevolkingsgroei als gevolg van migratie. Ook hebben Ideologische Zoekers het idee dat er voor hun ideeën geen ruimte meer is bij de overheid of binnen de wetenschap. Het idee dat de ‘eigen’ groep wordt bedreigd zorgt voor een identiteitsbeleving waarbij zij nog sterker vasthouden aan een etnische identiteit, negatieve gevoelens koesteren ten aanzien van de de ‘out-group’ en waarbij hun zelfpurificatie verder transformeert naar een gevoel van superioriteit.

10.3 IDEOLOGISCHE ZOEKERS: IDENTITEITSBELEVING

Als gezegd, hebben Ideologische Zoekers al vanaf jongs af aan het idee dat ze anders zijn. Ze geloven niet in een multicultureel ideaal, zijn sterk tegen het gelijkheidsdenken en delen de wereld op in termen van rassen, stammen of volkeren. Vervolgens gaan ze op internet zoeken naar onderbouwing voor hun denkbeelden, waarbij ze gelijkgestemden ontmoeten. Hoewel ze lange tijd niet meer doen dan discussies volgen of voeren, menen ze op een zeker moment toch meer te moeten doen nadat zij het gevoel hebben gekregen dat de ‘eigen’ groep wordt bedreigd. Vervolgens cultiveren ze na deze mogelijke katalysator een eigen etnische identiteit waarbij ze sterk de nadruk leggen op de genetische component. Ook koesteren ze een negatieve attitude ten aanzien van de ‘out-group’ en hebben ze een sterk gevoel van superioriteit.

Etnische identiteit

In de vorige paragraaf vertelden Johan (41-65, Erkenbrand) en Wessel (25-40, Erkenbrand) al hoe zij hechten aan wat zij zelf ‘een blank Nederland’ noemen. Wanneer het gaat om identiteitsbeleving omarmen Ideologische Zoekers hun eigen etnische identiteit en gebruiken ze die om zichzelf te identificeren ten aanzien van andere volkeren. Julius (18-24, freelance): ‘Ik ben ook heel multicultureel. Dus daarom ben ik rechts, omdat ik juist pro-multiculti ben. De Maori’s moeten de Maori’s blijven. Zuid-Amerika moet Zuid-Amerika blijven. De oorspronkelijke Amerikanen moeten de oorspronkelijke Amerikanen blijven.’

Ik geloof dat iedereen zijn eigen afkomst, traditie, en... bloedlijn desnoods – beetje eng woord natuurlijk – ik geloof dat iedereen dat heeft. En ik heb liever dat dat allemaal blijft bestaan dan dat het allemaal een smeltkroes wordt, zeg maar. Dat iedereen zijn geschiedenis moet afstaan.’

Daarbij komt dat Ideologische Zoekers ook goede eigenschappen toekennen aan de ‘eigen’ etnische groep waartoe zij zichzelf rekenen. Bauke (25-40, Erkenbrand): ‘Het bedrijf waar ik nu werk, dat zijn voor het overgrote deel geen Nederlanders. En het is wel grappig – bij mij zijn ze heel streng op hoe goed je bent. Je moet echt wel goed zijn, wil je daar een baan krijgen. Dus wat krijg je dan? Het zijn bijna alleen maar blanke mensen.’

De geïnterviewden idealiseren een wereld waarin iedereen zich met zijn eigen volk omringt en ze hebben een nostalgisch gevoel ten aanzien van Nederland in de jaren vijftig. Ron (41-65, Erkenbrand): ‘Ik kom uit een dorp waar niet één neger woonde, niet één. Eén Indonesisch-achtig type en verder van buiten was er niet één. Ik ben gewend mezelf te omgeven in een omgeving met alleen maar blanken. Dat ben ik gewend. Ik zie dat niet als iets engs. Ik weet wat de voordelen zijn. Laten we ze maar opnoemen: je kunt de deur van je huis open laten staan, je fiets hoeft niet op slot en iedereen vertrouwt elkaar.’

Negatieve attitude ten aanzien van de ‘out-group’

Wanneer het om de ‘out-group’ gaat, is deze bij Ideologische Zoekers meer divers dan bijvoorbeeld bij Spanningzoekers of Politieke Zoekers. Die hebben weliswaar een negatieve attitude ten aanzien van mensen met een migratieachtergrond, maar rekenen nog steeds autochtone Nederlanders tot de ‘eigen’ groep, of die het nu met hen eens zijn of niet. Ook Ideologische Zoekers koesteren een negatieve attitude ten aanzien van mensen met een migratieachtergrond, zoals al eerder in dit hoofdstuk is gebleken. Zo zegt Wessel (25-40, Erkenbrand): ‘Ik zou ontzettend veel mensen het land uittrappen. Ik zeg expres niet ‘sturen’. Niet dat het echt met geweld moet. Maar heel veel mensen die Nederland haten, die zou ik direct het land uitsturen. Er zijn heel veel mensen, die haten ons echt, hè? Wij hebben niks gedaan en zij haten ons heel hard. Ja, die gaan er direct uit.’

Tegelijkertijd rekenen geïnterviewden ook ‘linkse’ mensen tot de ‘out-group’ omdat ze vinden dat die het voortbestaan van de eigen groep in gevaar brengen. Dit doen zij enerzijds door het propageren van progressieve idealen zoals feminisme, waardoor geboortecijfers dalen, anderzijds doordat zij volgens

Ideologische Zoekers verantwoordelijk zijn voor zowel het migratiebeleid als een algehele ‘linkse’ cultuur binnen overheidsinstellingen en universiteiten.

Julius (18-24, freelance): ‘Ik denk dat pluralisme heel gevaarlijk is, want je overschat mensen. (...) Nee, in een pluralistische samenleving gedijt een totalitaire ideologie, oftewel: de islam. Islam gedijt nu. En wat je leert van cultureel marxisme is dat alles wat een minderheid heeft, goed geluld wordt. Dus links is blind voor de misstanden van de islam, voor de radicalisering van jihadisten. Daar is links compleet blind voor, die bagatelliseert alles. Net als met (nieuwjaarsviering, NS) Keulen. Het is... Wat daar gebeurd is, is ook weer zo ondenkbaar. Maar links lult het goed. En dat is zo’n enge ontwikkeling, het is zo eng.’

Daarnaast is er bij Ideologische Zoekers een sterk antisemitisch sentiment aanwezig. Sommigen willen er pas over praten wanneer de voicerecorder wordt uitgezet. Anderen hebben minder terughoudendheid of zeggen onderscheid te maken. Voor Wessel (25-40, Erkenbrand) is de anti-Joodse retoriek juist iets dat bij de beweging hoort, naast het praten over rassen. Het zijn voor hem juist die zaken ‘die alt-right anders maken dan die bitterbalnationalisten van de PVV’.

Er volgt een lange uitleg. ‘Kijk, de EU en Goldman Sachs en zo, die hebben er geen belang bij dat er hechte volkeren zijn, hechte blanke volkeren. Ik denk dat er Joden zijn die ook een beetje willen voorkomen dat er ooit nog een keer gebeurt wat er in de Tweede Wereldoorlog gebeurde, dat mensen zich verenigen tegen hen (...). Kijk, het belang van Joden is gewoon anders dan het belang van mensen als ik, die hier wonen. Ik respecteer hun belang, als ze in Israël wonen. Maar bijvoorbeeld (Lodewijk, NS) Asscher, die viert geen Sinterklaas.⁴⁹⁵ Ja, dat moet hij zelf weten. Maar hij verandert ook onze cultuur. Hij is geen echte Nederlander. Daar heb ik wel moeite mee. Ik vind dat hij met een dubbele loyaliteit niet in de politiek zou mogen.’

Wessel meent dat de ‘eigen cultuur’ niet door Nederlanders wordt bepaald, maar door grote filmmaatschappijen in Hollywood. ‘Wie zijn al die grote bedrijven? Wie zijn de CEO’s? En dan de tv. CNN en zo. Het is bijna allemaal Joods. En dat is niet een complottheorie. Je zou het kunnen opzoeken. Je kent Warner Brothers. De Warner Brothers zijn Joods. En zo kan je alles afaan (...) Je merkt dat het narratief in de media expliciet anti-blank is. (...) Er worden allerlei dingen gepusht die niet in het voordeel zijn van blanke gezinnen.’ Als

⁴⁹⁵ Overigens meldde Lodewijk Asscher op 12 november 2018 via Twitter wel degelijk met zijn gezin Sinterklaas te vieren: <https://twitter.com/LodewijkA/status/1061908045398269952> (geraadpleegd op 24 november 2018)

voorbeeld van zaken die zouden worden gepusht noemt hij onder meer feminisme en communisme. ‘Als je iets ziet wat knaagt aan het voortbestaan van blanken, en als je dan verder zoekt, kom je vaak een Jood tegen.’

Niet iedereen ziet zichzelf als anti-Joods of als antisemiet. Soms vinden ze dat ze zelf enkel signaleren wat er is. In een WhatsApp-gesprek over geopolitiek stuurt Joris (25-40, Erkenbrand): ‘Ik zeg niet dat Israël overal achter zit. Het punt hier is dat je wilt ontleden waarom de huidige actoren een bepaald standpunt innemen of zelfs tot actie overgaan. Daarbij moet je ook kijken naar het belang van Israël, maar dit wordt altijd neergezet als ‘antisemitisch.’

Superioriteit

Ideologische Zoekers hebben sterk het idee dat zij iets zien wat anderen niet zien, zoals een plan of een scenario achter bepaalde actuele gebeurtenissen. Dit sluit aan bij hun zelfpurificatie in de uitgangspositie en versterkt bij hen het idee dat zij boven anderen uitstijgen. Het zien van een breder achterliggend plan aan de hand waarvan recente gebeurtenissen en geopolitieke ontwikkelingen kunnen worden geïnterpreteerd, wordt omschreven als een *red pill* – een metafoor ontleend aan de film *The Matrix*. Door het slikken van een rode pil ontdekt de hoofdpersoon dat hij in een schijnwerkelijkheid leeft. Geïnterviewden in dit onderzoek vergeleken hun proces van politieke bewustwording met het nemen van zo’n rode pil. Zo mailt Joris (25-40, Erkenbrand) na een eerste kennismakingsgesprek wat online-artikelen. Aan het einde van de mail schrijft hij: ‘Als je helemaal tot hier gekomen bent, en nog niet hebt moeten braken van walging, dan feliciteer ik je met het succesvol slikken van jouw eerste rode pil.’

Bij hem zelf was het geen duidelijk moment waarop hij werd ‘geredpilled’. ‘Bij mij is dat in redelijke stapjes gegaan. Je groeit niet op en zegt ineens: ‘O, nou ik sta hier.’ Maar je gaat wel steeds meer verschillen zien in hoe de normale maatschappij ertegenaan kijkt en hoe jij ertegenaan kijkt. En dat is die rode pil, zeg maar. Ik ken nu een waarheid die de gewone maatschappij niet ziet, of niet wil zien. Want vaak zien mensen het wel, maar willen ze het gewoon niet toegeven.’

Ook Bauke (25-40, Erkenbrand) had naar eigen zeggen een soort openbaring, vergelijkbaar met het slikken van de metaforische rode pil. ‘Toen ik ging lezen, kwam ik erachter: goh, er zijn IQ-verschillen tussen verschillende bevolkingsgroepen. Ik dacht: duh, dat is toch logisch, dat dat zo is, want die mensen zien er anders uit, dan zullen ze vanbinnen ook wel anders zijn. En

dan realiseer je je echt: o, die mensen zijn écht anders vanbinnen, ze zijn niet zoals wij, dus die willen andere dingen en die werken anders. En ineens is er zoveel meer duidelijk.'

Wessel (25-40, Erkenbrand): 'Als je heel veel op internet gaat zoeken, dan levert het een net iets ander beeld op. En dat zorgt wel voor een heleboel rode pillen. Bijna alles zit daaraan vast. Omdat heel veel van de paradigma's die nu belangrijk zijn, allemaal geënt zijn op die tijd, op de Tweede Wereldoorlog. Daar hing veel voor mij mee samen: heel de moderniteit, het antiracisme-gebeuren, het doorgeslagen feminisme.' Hij voegt er vervolgens snel aan toe: 'Van mij mogen vrouwen best autorijden, hoor. Ik ben Joris niet, hahaha.'

Voordat Ideologische Zoekers toetreden tot radicaal- en extreemrechts ervaren zij qua identiteitsbeleving een sterke positieve identificatie met hun etnische identiteit. Ze willen de eigen etniciteit beschermen en hebben een negatieve attitude ten aanzien van de 'out-group', waaronder zij ook progressieven scharen die volgens geïnterviewden het eigen volk in gevaar brengen. Dat het eigen volk wordt bedreigd, komt volgens geïnterviewden door een vooropgezet plan van Joden – die zij ook tot de 'out-group' rekenen en als een bedreiging zien. Het doorzien van dat plan (ook wel omschreven als het nemen van de *red pill*) geeft Ideologische Zoekers een gevoel van superioriteit: zij zien structuren en plannen die anderen niet zien.

10.4 IDEOLOGISCHE ZOEKERS: MORELE STEUN

De uitgangspositie is door het idee dat de eigen groep wordt bedreigd getransformeerd tot een strijd om te overleven. Wil het 'blanke volk' blijven voortbestaan, dan moet er iets gebeuren, of het nu gaat om de bestrijding van 'cultuurmarxisme', het terugdringen van migratie of het laten stijgen van de geboortecijfers. Het idee van groepsdreiging en de daaraan gekoppelde vijandige 'out-group' leidt tot een cognitieve opening waarbij toetreding tot radicaal- en extreemrechts wordt overwogen, terwijl dat daarvoor voor geïnterviewden geen optie was.

Voorafgaand aan hun toetreding zijn bij Ideologische Zoekers op het gebied van morele steun twee attitudes zichtbaar die samenhangen met de beslissing om actief te worden: morele steun ten aanzien van radicaal- en extreemrechts en een positieve attitude ten aanzien van racisme. Voor een enkele geïnterviewde komt daar nog een positieve attitude ten aanzien van geweld bij.

Morele steun ten aanzien van radicaal- en extreemrechts

Wanneer Ideologische Zoekers toetreden is er duidelijk een morele steun ten aanzien van radicaal- en extreemrechts zichtbaar. Ze zijn aanvankelijk niet van plan om zich te gaan roeren. Ze voelen zich niet aangetrokken tot traditionele radicaal- en extreemrechtse Nederlandse organisaties: te weinig intellectueel, te rigide, te stereotiep, te veel tegen de maatschappij schoppend, en/of het verkeerde nationalisme.

Dat betekent echter niet dat ze het radicaal- en extreemrechtse gedachtegoed niet steunen. Ze volgen vooral de ontwikkelingen binnen de Amerikaanse alt-right-scene. Soms discussiëren ze mee, of voeren ze onder een schuilnaam op Twitter discussies. Sterker nog, in vergelijking met de andere routes van toetreding die in dit proefschrift naar voren zijn gekomen, hebben Ideologische Zoekers voorafgaand aan hun offline-ontmoetingen met gelijkgestemden al een ideologische zoektocht achter de rug en zichzelf al gevormd.

Wat dat betreft gaat hun morele steun zelfs verder dan bij andere routes van toetreding. Ze voelen een ideologische binding met degenen die ze offline gaan ontmoeten. Eerder in dit hoofdstuk vertelde Ron (41-65, Erkenbrand) hoe hij zes maanden lang op internet video's met complottheorieën bekeek. Daarna kreeg hij een baan, als leidinggevende in de zorg. Hij bleef video's kijken, al was het niet meer zes uur per dag. Bij een YouTube-uitzending van het Engelstalige Red Ice Radio zag hij in het najaar van 2016 een stuk van een Erkenbrand-conferentie. Hij stuurde een berichtje of hij een keer mocht langskomen. Na een kennismakingsgesprek, waarbij vooral gesproken werd over Germaanse spiritualiteit en hoe die elementen ook in andere spirituele stromingen terugkomen, mocht hij naar een lezing komen.

Vlak nadat Wessel (25-40, Erkenbrand) onder een schuilnaam begin 2016 actief werd op Twitter, werd hij door Erkenbrand gespot. Eind 2016 vertelt hij: 'Ik twitter nog niet zo lang. Maar als je af en toe reageert op bekende, rechtse, toch wel net reguliere accounts, zoals Joost Niemöller, Martin Bosma, dat soort types... Daar hadden ze (Erkenbrand, NS) me gezien, gescout. Ze zoeken expres mensen die niet simpelweg hun rechterhand omhoog doen.'

De uitnodiging was nogal losjes geformuleerd. 'Ik werd gewoon uitgenodigd. Van: 'Als je ergens iets tegen wil doen, probeer je te verenigen, probeer een keer langs te komen.' En eerst vond ik dat een heel raar idee. Ik dacht: dat ga ik absoluut niet doen. Maar op een gegeven moment dacht ik: nee, dit is niet raar.'

Bauke (25-40, Erkenbrand) las een commentaar onder een YouTube-filmpje. Er stond: 'Als je interesse hebt, neem contact op.' Hij besloot contact op te nemen. 'Ik had zoiets van: in godsnaam, doe maar, want ik moet toch wat doen.'

Van de negen voor dit onderzoek geïnterviewde Ideologische Zoekers hebben er drie zelf contact gezocht, drie werden er gerekruteerd en drie stonden aan de basis van Erkenbrand en Formatie 2.

Positieve attitude ten aanzien van racisme

Ook is bij alle geïnterviewden voorafgaand aan hun toetreding een positieve attitude ten aanzien van racisme aanwezig. Dit komt al voort uit hun hang naar anti-egalitarisme in de uitgangspositie en wordt door het idee van groepsdreiging getransformeerd naar een identiteitsbeleving waarbij ze hun etnische identiteit omarmen, een superieur gevoel koesteren ten aanzien van zowel andere etniciteiten als andersdenkenden, en een negatieve attitude hebben ten aanzien van de 'out-group'.

Johan (41-65, freelance): 'Ja ik ben een etnonationalist (...) Het is niet voor mij zo: hier komt een of andere neger uit donker Afrika en die krijgt de Nederlandse nationaliteit en dan is meneer Nederlander geworden. Meneer is nooit een Nederlander. Hij is wie hij is en dat blijft hij tot in de eeuwigheid. Dus ik geloof daar helemaal niet in.'

Ron (41-65, Erkenbrand) gelooft niet dat volkeren ooit vredig kunnen samenleven. 'Als je kijkt naar een groep mensen op een bepaald stuk land, een bepaald stuk aarde, die wonen daar al duizend jaar. Eskimo's, Indianen, weet ik wat. En als daar een nieuwe bevolkingsgroep binnenkomt en gaat claimen dat zij dezelfde rechten hebben als de mensen die er al duizenden jaren wonen, dan is er iets in ons gevoel van rechtvaardigheid dat zegt dat dat niet klopt. En dat is niet zo ingewikkeld. Dus dat is het eerste, het gevoel van: wie het langst ergens verblijft, heeft het meeste recht van spreken. Die kent het land, heeft een soort van verbondenheid met de aarde opgebouwd. En die nieuwkomelingen moeten dat allemaal nog leren, dat zijn in wezen een soort kinderen. Je moet dat nog leren.' Ook zou het leven met verschillende culturen cliëntelisme in de hand werken. 'Die leiders denken alleen maar aan hun stam. Dus er komt niks van dat land terecht.' En tot slot merkt hij op dat het niet kan samengaan in verband met botsende waarden en rechtssystemen.

Naast een positieve attitude ten aanzien van racisme is er ook een positieve attitude ten aanzien van antisemitisme. Ron: 'Dit is zo logisch en

iedereen snapt dit, dat ik het heel bijzonder vind dat regeringsleiders zeggen dat ze dit niet snappen. En ik vermoed dat hier sprake is van ehm... Hoe zeg je dat? Er wordt natuurlijk van alles gezegd over de Joden. En dat hoor je waarschijnlijk overal. Nu is het zo, ik ben niet anti-Joods want misschien ben ik zelf ook wel Joods. De Joden hebben ook best wel goeie dingen gedaan in Europa. Maar er lopen types tussen die niet te vertrouwen zijn. Dat zijn in wezen racisten omdat ze heel erg hun eigen genen beschermen. Maar wij moeten allemaal multicultureel, wij moeten allemaal mengen.'

Enkeling heeft positieve attitude ten aanzien van geweld

De meeste geïnterviewden hebben geen positieve attitude ten aanzien van geweld. Zij vrezen voor een onvermijdelijke burgeroorlog of Derde Wereldoorlog en trainen soms zelf actief om zich daarop voor te bereiden door middel van het volgen van schietlessen en vechtsport (mixed martial arts). Maar ze zien er niet bepaald naar uit en zijn somber over wat komen gaat. Julius (18-24, freelance): 'Hoe meer mensen zijn betrokken in de groepsziel – groepsziel is eng, heel eng – hoe bloediger de lynch is. Hoe meedogenlozer, hoe meer kinderen er worden afgeslacht, hoe heftiger de marteling. Dus wat je wil, is... *Divide and conquer* op de rechterflank. (...) Ik doe dat door te infiltreren in rechts, en daar de nuance te brengen. Want naar mij luisteren ze. Ik doe dit al sinds mijn dertiende. Ik heb er een kop voor. Ik heb vijf jaar in het leger gediend. Als ik zeg: 'Luister, pik, je wil toch echt niet iemand op basis van zijn huidskleur pijn doen? Wil je dat echt?' Dan denken ze wel een keertje na.'

Johan (41-65, freelance): 'Het zal verschrikkelijk bloedig zijn en dat betreur ik. Ik weet dat een heleboel mensen de sigaar zullen zijn. (...) Ik heb ook altijd gepleit dat ik hoop dat het op een niet-gewelddadige manier kan. Maar goed, dat is gewoon zo naïef. We weten allemaal dat het niet zo is, als we echt eerlijk zijn.'

Ron (41-65, Erkenbrand) is de enige geïnterviewde die zelfs lijkt uit te kijken naar het moment waarop hij geweld kan gebruiken. Hij filosofeert tijdens het interview over hoe deze burgeroorlog uit te lokken. 'Blaas een keer een kerk op en doe er een briefje bij: 'Met de groeten van Mohammed.' O jongen, dan begint het. Ik zou die vlam wel willen laten... Want hoe eerder we hiermee gaan beginnen, hoe minder slachtoffers we hebben. Want er gaan doden vallen. En ik denk, het begint weer in Duitsland. Duitsland is uitverkoren, en nu voorgoed. De Eerste en Tweede Wereldoorlog waren alleen maar testen.'

Hij is ervan overtuigd dat die oorlog snel zal worden gewonnen. En hoewel hij hoopt dat het aantal slachtoffers laag blijft, voelt hij er ook opwinding bij. 'Een jongen zoals ik... Ik ben een vreedzame jongen, maar als het dan losbreekt, ik vermoord ze. Ik vermoord ze graag. Echt. Dan. Snap je? En zo zijn er meer jongens zoals ik. En vrouwen. Die voelen dat keihard aan. Dus ik maak me helemaal geen zorgen.'

Bij hun toetreding, dat wil zeggen: het moment waarop Ideologische Zoekers fysiek de deur uitgaan om gelijkgestemden te ontmoeten en zich daarbij te voegen, voelen zij al een ideologische verbondenheid wanneer het gaat om morele steun ten aanzien van radicaal- en extreemrechts. Hoewel zij er eerder niet voor openstonden om hun activisme ook offline voort te zetten, menen zij nu wel gelijkgestemden te hebben gevonden bij een initiatief als Erkenbrand: intellectueel, met een sterke focus op etniciteit in plaats van cultuur. Vanuit hun ideologische overtuiging hebben ze op dat moment een positieve attitude ten aanzien van racisme. Hoewel de meesten geweld afwijzen of zeggen dit zoveel mogelijk te willen voorkomen, heeft een enkeling ook een positieve attitude ten aanzien van geweld en voelt zelfs opwinding wanneer het gaat om een eventuele aanstaande burgeroorlog of Derde Wereldoorlog.

10.5 IDEOLOGISCHE ZOEKERS: MOTIEVEN VAN TOETREDING

Het proces van toetreding van Ideologische Zoekers is in de eerste vier paragrafen ontleed, waarbij te zien is hoe zij van uitgangshouding naar toetreding zijn gegaan. Tegelijkertijd kennen zij ook betekenis toe aan wat ze doen. In deze paragraaf zal worden ingegaan op wat de redenen zijn om zich aan te sluiten bij radicaal- en extreemrechts.

Rond hun toetreding is er bij Ideologische Zoekers sprake van een identiteitsmotief. Ze hebben het idee dat de 'eigen groep' wordt bedreigd, of dit nu door demografische ontwikkelingen (migratie, dalende geboortecijfers, gemengde huwelijken), gelijkheidsdenken, een dreiging van andere volkeren met slechte bedoelingen of 'cultureel marxisme' gaat. Bovendien leidt interesse in radicaal- en extreemrechts tot een zelfidentificatie omdat het hen helpt zich te identificeren met wie tot de 'eigen' groep behoort.

Tegelijkertijd hebben ze ook een instrumenteel motief. Ze worden immers actief omdat ze menen *iets* te moeten doen, al hebben ze op dat moment nog

geen idee van wat ze zouden kunnen doen. Ze zijn voortdurend bezig met het beste uit zichzelf te halen en menen meer te kunnen leren van gelijkgestemden, en vice versa. Door zich aan te sluiten bij radicaal- en extreemrechts menen ze zowel de groep verder te kunnen helpen als er zelf van te leren. Ze willen meedenken over hoe om te gaan met die onvermijdelijke burgeroorlog waarop West-Europa (en in het bijzonder: Nederland) afstevent.

Tot slot is er ook een ideologisch motief. Ze zijn op internet actief op zoek naar ideologieën die hen kunnen helpen te rationaliseren wat ze naar eigen zeggen al ‘van nature’ voelen. Ze zijn geïnteresseerd in ideologische vorming. Enerzijds zoeken ze toenadering tot gelijkgestemden om te worden bevestigd in hun eigen gelijk. Anderzijds hopen ze door middel van lezingen en discussies zichzelf ook ideologisch verder te ontwikkelen.

10.6 IDEOLOGISCHE ZOEKERS: ACTIEF BLIJVEN

De meeste geïnterviewden zijn pas recent actief binnen radicaal- en extreemrechts. In deze paragraaf zal worden beschreven hoe het hun na toetreding vergaat zodat inzicht kan worden verkregen in de vraag waarom zij actief blijven. Wanneer ze zijn toegetreden, blijven ze volop met hun ideologische vorming bezig. Ze bezoeken lezingen, besteden wekelijks uren aan discussiëren (vaak afgeschermd via Telegram of de DM-functie van Twitter). Ze hebben duidelijke idealen en op zich ook nog wel een idee hoe die zouden kunnen worden bereikt, maar ze handelen er verder niet naar – zelfs al hebben ze het idee dat de eigen groep wordt bedreigd.

Ideologie

Omdat Ideologische Zoekers zich voorafgaand aan hun activisme al ideologisch hebben ontwikkeld, is eerder in dit hoofdstuk al aangestipt wat ze graag zouden willen: dat mensen zich weer gaan opdelen naar ras, weg met het gelijkheidsdenken (waaronder een sterke focus op antifeminisme), en een einde aan gemengde relaties.

Wanneer Wessel (25-40, Erkenbrand) wordt gevraagd wat hij het liefst zou willen, zegt hij: ‘Een vredig land. En dat kan niet via de politiek, dat gaat niet gebeuren. (...) Alle instituties vinden wat ik wil het meest verderfelijke wat er bestaat. Dus het gaat niet gebeuren. (...) Ik denk dat een vredig land alleen

kan worden bereikt als het zo homogeen mogelijk is. Want ja, als je kijkt naar in wat voor wijk je zou willen wonen. Zou je in een wijk willen wonen waar je – ja, hoe zal ik het zeggen – een van de weinige oorspronkelijke Nederlanders bent? Ik zou liever in een wijk wonen waar mensen zoals ik zijn. Van dezelfde taal, dezelfde normen en waarden, dus ja...'

Volgens hem zijn er grote verschillen binnen Erkenbrand. De grote gemene deler is 'het preserven van het eigen volk'. 'Dat is bijna de enige rode draad. Ik ken er nu een stuk of vijftig (van Erkenbrand, NS). (...) Het is vrijwel alle richtingen, alle ideologieën. Ja, niet PvdA of zo. Maar van kapitalisme tot nationaalsocialisme en fascisme.'

De meer kapitalistisch ingestelde Erkenbranders zien de wereld bijvoorbeeld als een *survival of the fittest*, waar door de prestatie maatschappij de 'sterkste' individuen er vanzelf uitspringen. Joris (25-40, Erkenbrand): 'Een duidelijk ideologisch profiel weerhoudt mensen er alleen maar van langs te komen. Nu is er ruimte voor discussie tussen dissidenten van allerlei allooi. Er is slechts één rode lijn: pro-Europa zijn.' Daarmee bedoelt hij niet pro-EU zijn, maar een gedeelde zorg hebben ten aanzien van Europese volkeren en hun welzijn.

Tot slot willen veel Ideologische Zoekers dat er met het gelijkheidsdenken wordt afgerekend. Joris vindt 'aristocratie' een interessant model om eventueel de bestaande parlementaire democratie te vervangen. 'Democratie gaat ervan uit dat iedere stemgerechtigde een gelijke capaciteit is voor een land en hoe het goed bestuurd moet worden. Aristocratie is gebaseerd op het principe van merites. Dus: dat wie het beste presteert ook de hoogste functie heeft. Daar waren ze in de oudheid al mee bezig, natuurlijk. (...) Maar ik zie dat zich nu niet meer ontwikkelen. De hele maatschappij is vergeven van egalitarisme, van: alles en iedereen is gelijk.'

Grenzen dicht en deportatie

Wanneer de geïnterviewden wordt gevraagd hoe ze die gewenste 'blanke' etnostaat willen bereiken, antwoorden ze vrijwel allemaal hetzelfde: grenzen dicht en migranten eruit. Ron (41-65, Erkenbrand): 'Ik denk dat negentig procent van de Turken en Marokkanen het land uit moet. Doe, ga maar lekker weg. Want we hebben *the point of no return* al gehad. Als je kijkt naar demografie, de toekomst... Dit heeft geen toekomst. Dus ze moeten gewoon weg. (...) Nu hebben ze een kliekje gevormd, het is een parallelle staat geworden. Het waren gasten, het waren gastarbeiders. Wat is de definitie van een gastarbeider? Dat-ie op

een gegeven moment weer weggaat. Dus we zijn besodemieterd met het woord 'gast'. Dus ze moeten gewoon weg. Ik kan er niets van maken, met alle redelijkheid. En dit vind ik een gematigd standpunt, dit vind ik echt niet extreem.'

Maar voor dit gaat gebeuren, zal er volgens het merendeel van de geïnterviewden eerst een grotere strijd plaatsvinden: een burgeroorlog of een Derde Wereldoorlog (waarbij Nederland betrokken raakt). Ron (41-65, Erkenbrand): 'Als je op een gegeven moment een bevolking hebt die zo klaar is met al die buitenlanders, dat als ze een wapen in hun handen hebben wel eventjes losgaan... Dan heb je een gemotiveerd leger. Als je nu een leger zou moeten samenstellen van Noordwest-Europeanen en andere Europeanen... Die denken: waarom? Maar als je ze boos gaat maken, met de discipline en de wapens en het hele militair-industriële complex erachter? Onverslaanbaar.'

Wessel (25-40, Erkenbrand) zegt dat hij niet al te stellig wil zijn, maar ook hij denkt dat er een oorlog komt. 'Ik denk een soort burgeroorlog, een soort Joegoslavië. En heel veel mensen die niet geven om hun eigen volk, die niet volksbewust of rasbewust zijn, die zullen sowieso uitsterven. Want stel, ik maak een kind met een negerin, dan is in de toekomst die stamboom weg voor mijn volk. Ik denk dat er een bepaald type natuurlijke selectie zal plaatsvinden. Ook met de hele softe mensen, die niet willen vechten...'

Erik (41-65, Erkenbrand) spreekt, als een van de weinigen, niet over een oorlog. Hij hoopt nog dat een overwinning van de politieke partij Forum voor Democratie voor verandering kan zorgen. Zelf zou hij het liefst zien dat het onderwijs en de media worden hervormd. 'Alles is nu links. Blanken wordt een schuldgevoel aangepraat. Ik zeg niet dat rassenmenging niet mag, want liefde is liefde. Maar het wordt nu wel heel erg gepropageerd. Tik maar eens bij Google Images in 'white men white women', en je krijgt alleen maar afbeeldingen van gemengde stelletjes. Daar zit een plan achter.'

Lezingen en borrelen

Hoewel er veelvuldig in termen van strijd en oorlog wordt gesproken, zijn Ideologische Zoekers na hun toetreding vooral in groepsverband bezig met lezingen volgen en borrelen. De meesten sporten wel, sommigen nemen schietlessen en een enkeling denkt na over hoe zo'n oorlog eventueel kan worden geforceerd. Maar er worden vooralsnog geen trainingskampen opgezet of concrete plannen gemaakt, en er wordt ook niet nagedacht over eventuele oplossingen zonder geweld.

Zoals eerder in dit hoofdstuk al is opgemerkt, zijn geïnterviewden actief geworden omdat ze menen dat het – met het oog op een grimmige toekomst – handig kan zijn om een netwerk van gelijkgestemden achter de hand te hebben. Daarnaast vinden ze het interessant om zichzelf ideologisch verder te ontwikkelen en filosoferen ze hoe de toekomst eruit zal zien, en eruit zal moeten zien. Maar eigenlijk willen de meesten liever een stille kracht op de achtergrond zijn.

Degenen die worden uitgenodigd om te komen, worden meestal gerekruteerd. Roald (25-40, Erkenbrand): 'Het is ook de veiligste manier ook. Ik ben er ook heel erg voorstander van om zelf te rekruteren dan mensen zich te laten aanmelden. Want als iedereen zich kan aanmelden, dan is de kans heel groot dat mensen met foute bedoelingen zich aanmelden. Maar als jij zelf rekruteert, is die kans bijna nihil. Ja. Daar ben ik zelf heel erg voorstander van en dat heeft ook goed gewerkt in het verleden.' Met 'mensen met foute bedoelingen' bedoelt Roald antifascisten die als doel hebben mensen te 'ontmaskeren'.

Casper (18-24, Formatie 2) vertelt dat hij zichzelf aanvankelijk bij het rekruteren heel gematigd presenteerde. 'We wilden onze ideologie politiek-correct presenteren, terwijl we helemaal niet politiek-correct waren. We trokken nationaalsocialisten aan, maar ook hele gematigde mensen. Die laatsten haakten al vrij snel af, nationaalsocialisten bleken de beste aanwas.' Het zorgde ervoor dat Casper andere ideeën kreeg over hoe de formatie eruit moest zien. 'Ons doel was aanvankelijk om een massabeweging op te zetten. Nu willen we een (hoogopgeleide, NS) revolutionaire voorhoede opzetten waarbij mensen zichzelf stimuleren, ideologisch ontwikkelen en sporten.'

Aanvankelijk nam hij iedereen aan die zich aanmeldde. 'Maar er gingen meer mensen weg dan er bleven plakken. Mensen die al ideologisch geschoold zijn, zijn welkom. Wanneer iemand boos is op de multiculturele samenleving, is het een ongeleid projectiel waar we niks mee kunnen. Dit betekent niet dat we hem gelijk wegsturen. Maar als hij niet bereid is zich te scholen en te ontwikkelen, dan doen we dat wel.' Tijdens het interview en twee latere gesprekken bij demonstraties houdt Casper vol dat zijn formatie zo'n vijftig leden telt. Volgens meerdere andere geïnterviewden zijn het er hooguit vijf.

Op zichzelf blijven

Bij de formaties waar Ideologische Zoekers gaan kijken, komen ze gelijkgestemden tegen. Sommigen gaan samen sporten, maar meestal gaat de ontmoeting niet verder dan borrelen, lezingen volgen en soms samen wandelen.

Vriendschappen op individueel niveau worden er bijna niet gesloten. Joris (25-40, Erkenbrand): ‘Het zijn een hele hoop eenlingen eigenlijk, die vooral verenigd zijn in dat ze graag toch wel een sociaal netwerk willen hebben – maar die ook niet te veel willen investeren. Die toch graag privé, op zichzelf, de wereld ontdekken. Daarom zie ik het karakter van de groep niet ontwikkelen naar een politieke beweging. Want daar zijn het de mensen niet voor.’

Wessel (25-40, Erkenbrand) erkent dat het sluiten van vriendschappen lastig is – temeer omdat hij sommige mensen alleen via Twitter of via de Telegram-groep van Erkenbrand kent. ‘Degene die ik het meest mag, heb ik nog nooit gezien. (...) Hoe goed is een vriend als je die nog nooit gezien hebt? Ik lijk wel veel op hem.’ Wanneer er wordt gevraagd in welk opzicht dit is, zegt Wessel: ‘Dat als ik met hem zou zijn, het nooit saai zou zijn.’ Twee jaar later, in 2018, heeft Wessel diegene nog steeds niet in het echte leven ontmoet. En hij denkt ook niet dat het ervan gaat komen, al hebben ze wel heel veel berichten uitgewisseld. ‘Hij is nog veel voorzichtiger dan ik.’

Hij heeft er ook niet zoveel behoefte aan, vertelt hij. ‘Ik heb gewoon vrienden in het echte leven. En daarnaast heb ik die andere mensen, waar ik ideologisch veel meer mee heb.’ Dat hij zijn ideologie niet met zijn vriendengroep kan delen vindt hij niet erg. ‘In het leven werkt het sowieso dat je op een gegeven moment met de een dit deelt en met de ander iets anders hebt. Ik hoef niet met iemand uit mijn alt-right-subcultuur het over vissen te hebben, of andersom.’

Wessel heeft een theorie over waarom mensen binnen de scene zo op zichzelf zijn. ‘Het zijn allemaal introverte mensen, dat is het ook. Want als je niet introvert ben, dan kan je niet zoveel informatie opzoeken en aan deze kant uitkomen (in ideologisch opzicht, NS). Mensen die superveel aan mode denken, extravert zijn, oppervlakkig en zo – een beetje generaliserend – die denken minder na en die komen niet aan onze kant. (...) Die lezen al minder, en dan kom je ook niet bij een subcultuur uit.’

Armin (41-65, Erkenbrand) ziet zichzelf vooral als online-activist. Hij heeft naar eigen zeggen zo’n dertig Twitter-accounts, die hij gebruikt om te trollen. ‘Wel sportief trollen, ik zou nooit oproepen tot geweld.’ Maar hij heeft ook een aantal Twitter-accounts waarmee hij ‘politiek-incorrect’ nieuws deelt. ‘In het Engels, Duits, Italiaans, Spaans, Zweeds, Deens, Noors, Fins. En dat moet ik een beetje bijhouden. Soms ontdek je een nieuwe site die je kan toevoegen. In het Fins was het wel een beetje moeilijk, dus je moet in Google Translate ‘islamisering’ of ‘multiculturalisme’ intypen en dan kom je wel bij de politiek-incorrectere sites.’

Dat hij ook naar Erkenbrand gaat, ziet hij als een uitzonderlijk uitstapje van wat hij normaliter doet. Naar eigen zeggen had hij nog nooit bij andere rechtse formaties gekeken. ‘Met Erkenbrand kan je af en toe een stuk wandelen in een natuurgebied. Dan kun je een beetje over politiek praten, of koetjes en kalfjes.’ Via Twitter heeft hij wat ideologische medestanders gevonden, maar die ziet hij niet privé. ‘Ik vind het internet een fijne plek om van gedachten te wisselen met gelijkgestemden. Maar het is niet dat we elkaar heel lang en vaak bellen. Ik zou dat wel graag doen, maar ik heb het idee dat ik nog veel meer moet lezen voor ik echt mee kan praten. Ik ben soms wel onzeker dat ik te weinig weet.’

10.7 IDEOLOGISCHE ZOEKERS: MOTIEVEN OM ACTIEF TE BLIJVEN

In de vorige paragraaf is beschreven hoe het Ideologische Zoekers na toetreding vergaat. Hun motieven verschillen niet zoveel van de motieven die ze hadden toen ze actief werden. Ideologische Zoekers zijn op zoek naar ideologische medestanders, maar niet zozeer gericht op het sluiten van vriendschappen. Op instrumenteel niveau zijn ze actief omdat ze met anderen willen nadenken hoe ze de door hen gewenste veranderingen kunnen inzetten. Ze hopen iets te kunnen doen (‘ik moet toch iets’, is een veelgehoord argument), maar er wordt nauwelijks concreet iets ondernomen en er is niemand binnen hun formatie die daarin het voortouw probeert te nemen.

Qua identiteitsmotief menen Ideologische Zoekers nog steeds dat de ‘eigen’ groep wordt bedreigd door onder meer ‘cultureel marxisme’, demografische ontwikkelingen en slecht leiderschap. Ze identificeren zich sterk met de mensen met wie ze omgaan omdat ze menen dat zij degenen zijn die als een van de weinigen daadwerkelijk zien wat er aan de hand is (de ‘rode pil’).

Tot slot hebben ze ook na toetreding een ideologisch motief. Ze zoeken naar gelijkgestemden omdat ze zichzelf in ideologisch opzicht willen ontwikkelen en (nog) meer kennis willen opdoen. Ook geeft het samenkomen hun het gevoel dat ze hun ideologie in de praktijk brengen. Ze geloven immers niet in de kracht van ‘het volk’ en de democratie (want niet iedereen is gelijk), maar meer in slimme mensen die beslissen wat goed is voor de bevolking op basis van wat ze kunnen – en niet zozeer omdat ze democratisch gekozen zijn. Door bij elkaar te komen en over oplossingen na te denken, oefenen ze dit eigenlijk al op kleine schaal.

10.8 IDEOLOGISCHE ZOEKERS: KOSTEN EN BATEN

Zoals eerder in dit proefschrift al is beschreven, zijn mensen eerder geneigd om deel te nemen aan een collectieve actie wanneer de baten opwegen tegen de kosten. Uit dit hoofdstuk blijkt vooralsnog dat weinig geïnterviewden zien dat hun doelen op de korte termijn zullen worden behaald. Ze zien hun activisme als noodzaak en doen tegelijkertijd niet meer dan lezingen volgen, borrelen of soms een demonstratie bijwonen. Er wordt nauwelijks iets ondernomen om daadwerkelijk tot een collectieve actie te komen. Waarom zetten zij hun activisme toch door?

Materiële kosten

Net als bij de paragrafen bij de andere routes van toetreding zijn ook de kosten voor Ideologische Zoekers opgedeeld in drie categorieën: materiële kosten, sociale kosten en identiteitskosten. En net als bij de andere routes van toetreding is er niemand die materiële kosten heeft gemaakt – individuele reiskosten en toegangsgelden voor conferenties buiten beschouwing gelaten.

Sociale kosten

Ook hebben de geïnterviewden weinig last van sociale kosten. In tegenstelling tot de andere vier genoemde routes is het pad van de Ideologische Zoeker veel heimelijker. Ze zijn ernaan gewend om in hun directe omgeving niet al te veel over hun denkbeelden te praten. Zo vertelt Joris (25-40, Erkenbrand): ‘Ik praat er wel over, maar heel selectief. Dus je pikt bepaalde onderwerpen, bepaalde momenten ook. (...) Je moet het mensen niet opdringen, anders krijg je alleen maar een hele erge tegenreactie, dat is niet nodig.’ Lachend voegt hij eraan toe: ‘Tenminste, als je nog vrienden over wil houden, dan is het niet handig om dat te doen.’

En als ze erover praten, dan doen ze het in verhulde termen. Ron (41-65, Erkenbrand) zit elke dag in het openbaar vervoer naar zijn werk en spreekt dan met vreemden. ‘Dan begin ik erover. Dus elke kans grijp ik aan. Als ik in de trein zit. Ik begin met: ‘Jongens, wat vind je daar nou van?’’ Hoe meer weerstand hij in die gesprekken krijgt, hoe leuker hij het vindt. ‘Als je vaak gesprekken voert over dit onderwerp, dan ga je op een gegeven moment maniertjes vinden om het

toch op een grappige manier hierover te hebben.' Alleen op zijn werk heeft hij het er niet over. 'Dan hou ik mijn bek dicht, ik moet niet ontslagen worden.'

Wessel (25-40, Erkenbrand) is naar eigen zeggen bij vrienden wel open over zijn ideeën, maar verwoordt ze anders. 'Heel veel mensen kunnen mij wel volgen als ik dit vertel. Maar het maakt heel veel uit hoe je het verwoordt. (...) Het is niet echt een relaxed gesprek als ik helemaal de grens opzoek en spreek over 'het blanke ras' of 'mijn ras minder zuiver maken'. Maar het komt wel op hetzelfde neer.'

Bauke geeft een voorbeeld van zo'n afgezwakte variant. 'Het is om ze (zijn familie, NS) te laten begrijpen waar ik mee bezig ben. Waarom werkt integratie niet? Omdat het andere mensen zijn. Dat het niet per se is dat ik mensen haat of dat ik het mindere mensen vind, maar het is gewoon: die mensen zijn anders, dit gaat nooit werken, ze horen hier niet.' Als hij het zo verwoordt, kan hij het er met zijn familie wel over hebben.

Vanwege hun voorzichtigheid hebben de geïnterviewden weinig problemen met werkgevers of familie. Er is hooguit wat irritatie, zo vertelt Bauke (25-40, Erkenbrand): 'Op mijn werk vind ik het wel heel moeilijk om mijn mond te houden wanneer ze (collega's, NS) domme dingen zeggen over Trump. Maar ik doe mijn best om daar geen discussies te starten.' Hij vertelt over een discussie die hij met een collega had over de vraag of het wenselijk is dat bedrijven een diversiteitsbeleid hanteren. Het liep hoog op. 'Het was nog niet eens zo van: ik wil die mensen hier niet. Maar: ik zou het niet raar vinden als je als bedrijf Nederlanders voortrekt. Nou, dat kon niet, en belachelijk. Mensen gingen deuren dichtdoen en ik dacht: oh-oh. En daarna dacht ik: laat maar. Die mensen zitten vastgeroest in hun ideeën, dus ik ben daar heel voorzichtig mee (met het starten van politieke discussies op het werk, NS).'

Identiteitskosten

De meeste Ideologische Zoekers hebben om die reden ook geen last van identiteitskosten zoals stigmatisering of morele afkeuring. Ze weten hoe ze zich moeten verhouden tot andersdenkenden. Wel komen enkele geïnterviewden gedurende het onderzoek negatief in het nieuws naar aanleiding van onthullingen in de pers over wie zij zijn en welke rol ze bij Erkenbrand hebben. Ze geven aan dat dit hun problemen oplevert met solliciteren, al zegt een van hen dat hij sindsdien ook door mensen op straat wordt aangesproken die hem groot gelijk geven. Een andere Ideologische Zoeker heeft vermoedens dat hij sinds

de media-aandacht wordt gevolgd. Wanneer hij met vrienden in de kroeg staat, komen 's avonds laat een man en een vrouw naast hen aan de bar zitten – stilzwijgend, en de vrouw bestelt thee. Hij besluit met zijn vrienden naar een andere kroeg te gaan en ziet enkele minuten na hun vertrek dat de man en de vrouw het café ook verlaten.

Van de negen geïnterviewde Ideologische Zoekers geven er vier aan dat hun activisme hen zwaarmoedig maakt, en dat ze zich er liever niet mee zouden bezighouden. Julius (18-24, freelance): 'Dit is een eenrichtingsweg. *Once the red pill hits you, you can pretend all you want, but there is no way back.* Kan niet meer terug. Je houdt alleen jezelf voor de gek. De waarheid is met ons. Helaas. Ik zou willen dat de waarheid bij de vijand was, bij het tegenkamp. Want dan was het een stuk vrolijker. Maar het is niet zo. Het is niet zo.'

Johan (41-65, freelance): 'Ik heb een hele optimistische aard. Maar ik merk wel dat een bepaalde luchtigheid die ik altijd had voor een gedeelte verdwenen is. (...) Het is ook niet zo dat ik emotioneel word meegesleurd – in de verkeerde zin. Maar ik merk wel dat ik het leven niet zo rooskleurig meer zie. En de toekomst ook niet. Maar goed, dan denk ik: dat is de realiteit. Ik kan wel als een hoop mensen mijn kop in het zand steken. En dan, wat bereik ik dan? Dan word ik op een dag wakker en dan zit ik midden in die toestand. Dan kan ik beter voorbereid zijn dan niet. En trouwens, dat zie ik wel als een mannen-ding. Een man is er wel op de eerste plaats om zijn volk te verdedigen en ook zijn vrouw en kinderen te verdedigen. Zo zie ik het echt.'

Soms twijfelt hij wel, zo vertelt hij. 'Dan kom ik al die prettige Nederlanders weer tegen. En dan lijkt het allemaal zo ver weg, net alsof het allemaal niet waar is. Terwijl je in je achterhoofd zoveel feiten hebt dat je weet dat het wel waar is. En dat is de ellende. En dan denk ik: nee, ik moet toch keuzes maken. Het zijn rare tijden.'

De kosten waarmee Ideologische Zoekers gedurende hun activisme te maken krijgen, betreffen dus vooral een zekere voorzichtigheid in het bespreken van bepaalde onderwerpen. En voor sommigen geldt dat zij door ongewenste media-aandacht last krijgen van stigmatisering. Het is een reden voor andere geïnterviewden om nog voorzichtiger te worden. Tot slot zegt ongeveer de helft van de geïnterviewden zwaarmoedig te worden van het activisme – met name wanneer het gaat om inzichten en eventuele toekomstscenario's.

Materiële baten

Tegenover de kosten staan ook baten. Net als bij de andere routes zijn er geen materiële baten voor de geïnterviewde Ideologische Zoekers. Niemand verdient er geld aan en niemand houdt er een carrière aan over.

Sociale baten

Ook zijn er geen sociale baten. Hun activisme levert hun geen hechte vriendschappen op (zoals bijvoorbeeld Rechtvaardigheidszoekers wel ervaren). Ze blijven vaak op hun hoede omdat ze bang zijn voor ongewenste media-aandacht of dat ze vanuit extreemlinkse hoek worden ontmaskerd. Meerdere malen spreken Ideologische Zoekers in de interviews uit dat ze verwachten dat Erkenbrand wordt geïnfiltreerd door extreemlinkse tegenstanders, en dat ze om die reden terughoudend zijn in het naar buiten treden. Sommigen gebruiken bijvoorbeeld zelfs bij Erkenbrand een andere naam – al is dat dan weer lastig wanneer ze na een borrel geld naar elkaar moeten overmaken met een Tikkie: ‘Dan zien mensen (op hun bankafschrift, NS) hoe ik heet, dus dat doe ik alleen aan mensen die ik echt vertrouw.’

Identiteitsbaten

Wel zijn er identiteitsbaten. Ideologische Zoekers geven aan erg te hechten aan het contact dat ze hebben met ideologische zielsverwanten – zelfs wanneer hier geen vriendschappen uit voortkomen. Bauke (25-40, Erkenbrand): ‘Het geeft ook weer hoop dat er nog meer mensen zijn, dat er wat gebeurt en dat er wat mee gedaan wordt. Dat is voor mij ook heel belangrijk. Want anders zit je maar stil en je te ergeren dat alles fout gaat voor je gevoel – en je kan er niks mee. Terwijl, nu heb je andere mensen om erover te praten. En als jij goeie ideeën hebt, dan kan je misschien mensen vinden waar je iets mee kan organiseren of regelen. Er zijn gewoon mogelijkheden nu.’

Daarnaast kwam al eerder in dit hoofdstuk naar voren dat de geïnterviewden vaak het beste uit zichzelf willen halen. Met name de inhoudelijke component van Erkenbrand (en voor sommigen later bij de afsplitsing Identitair Nederland) zorgt voor ideologische verrijking en verdieping. Ideologische Zoekers worden gesterkt in hun eigen gelijk, en eveneens intellectueel uitgedaagd. Julius (18-24, freelance): ‘Je haalt hiermee het beste uit jezelf. (...) Dit is

intellectueel en spiritueel wel bevredigend, de hoogste vorm van zelfrealisatie. Dat denk ik echt.' Ook krijgen ze meer zelfvertrouwen doordat ze gelijkgestemden ontmoeten die hen bevestigen in hun gelijk.

Tot slot is er nog een belangrijke identiteitsopbrengst: zingeving. Veel geïnterviewden gaven al eerder in dit hoofdstuk aan dat zij het als een noodzaak zien om dit te doen, omdat ze daarmee de samenleving kunnen redden – al weten ze nog niet hoe. Julius zegt dat hij zich er eigenlijk liever niet mee zou bezighouden, maar dat het nu eenmaal niet anders kan. 'Je moet nu wel, je hebt geen keus.' Dat is ook de ervaring van Johan (41-65, freelance): 'Ik kan niet afstandelijk blijven. Niet met de kennis die ik nu heb. En ook niet met de persoonlijkheid die ik heb. Want ik geloof zeker dat ik wat kan betekenen.'

Bauke (25-40, Erkenbrand) zegt het niet voor zichzelf te doen: 'Het gaat er niet om wat het mij oplevert. Het gaat om onze samenleving. Die moeten we redden, zeg maar. Als we doorgaan zoals het nu gaat, dan blijft er niks van over. Er is ook geen keuze.' En ook Joris (25-40, Erkenbrand) ziet dat zo. Zelfs al worden hun ideeën door een groot deel van de samenleving afgewezen, uiteindelijk zullen mensen hun dankbaar zijn. 'We doen het ook nog eens voor de mensen die ons constant met vuil lopen te besmeuren. (...) Het is pure zelfopoffering.'

Geïnterviewden hebben ook het idee dat zij, door in besloten kring openlijk voor hun denkbeelden uit te komen, oprecht door het leven gaan. Ron (41-65, Erkenbrand): 'Want anders moet je je blijven verschuilen, je moet blijven liegen. Als mens word je daar slap van.' Ook krijgen ze een zekere dosis zelfvertrouwen doordat ze, naar eigen zeggen als een van de weinigen, een samenhangend plan tussen grote wereldgebeurtenissen zien. Ron: 'Het klinkt ontzettend arrogant, maar ik heb zoveel discussies al voorbij zien komen... Het is niets nieuws meer. Ik zou het liefst gewoon mijn verhaal aan het publiek vertellen, hoe ik het hele gebeuren zie.'

10.9 IDEOLOGISCHE ZOEKERS: OVERIGE OBSERVATIES

In deze paragraaf worden alle overige observaties besproken. Allereerst valt op dat van de negen Ideologische Zoekers in dit onderzoek er vier langere tijd in het buitenland hebben gewoond of gereisd, vaak in ontwikkelingslanden. De chaos waarin zij zich bevonden versterkt bij hen het idee dat het 'blanke ras' superieur is.

Provocatieve subcultuur

Ook hebben drie geïnterviewden als tiener in een provocatieve subcultuur verkeerdt zoals die bij de Spanningzoekers is beschreven. Een zat bij de gabberbeweging, maar was naar eigen zeggen op dat moment niet politiek bewust en was in de jaren daarna ook niet met politiek bezig. De ander ging om met jongens uit 'de bomberjack-cultuur', maar zag zich niet als onderdeel van de beweging. Naar eigen zeggen ging het om een korte periode en zijn ze van daaruit niet toegetreden tot radicaal- en extreemrechts.

Dat gold niet voor Casper (18-24, Formatie 2). 'Ik werd op mijn dertiende lokaal actief bij een groepje neonazi's op school. We organiseerden feesten, plakten stickers. Het kader bestond uit 25 man, maar uiteindelijk kregen we invloed op de hele school. De school wist niet wat ze met ons aan moest. De harde kern werd opgegeven, docenten gingen zich richten op het weghakken van de aanhang. Er is zelfs nog een excursie naar Auschwitz geweest.'

Medeleerlingen gingen zich van hem distantiëren en uiteindelijk bleef hij slechts met een handjevol mensen op school over, die desondanks door wilden gaan. Maar nadat ze een bijeenkomst op een forum voor nationaal-socialisten hadden aangekondigd, stonden ze oog in oog met bijna twee dozijn krakers. 'Het stelde niet veel voor en er zijn geen klappen gevallen, maar veel mensen voelden zich geïntimideerd. Het duurde toch een halfjaar voor we weer hersteld waren. Daarna kregen we binnen de groep persoonlijke problemen van mensen die elkaar niet mochten. Ook ik was nogal geschrokken van hun actie, dus ik heb daarna mijn denkbeelden twee jaar voor me gehouden. (...) In die tussenjaren keek ik wel op internet naar sites en fora. Ik was vooral bezig met het bestuderen tot ik echt weer landelijk actief zou worden.'

Geuzennaam en Forum voor Democratie

Hoewel de geïnterviewden snappen dat zij binnen de definities van extreemrechts vallen, zien zij zichzelf niet zo – al gebruiken ze het predikaat soms wel als een soort geuzennaam. De geïnterviewden zien zichzelf als personen die min of meer de menselijke natuur volgen, en doen wat hun voorvaders ook deden: opkomen voor en het beschermen van het eigen volk.

Daarnaast valt op dat Ideologische Zoekers een nogal ambigue houding tegenover Forum voor Democratie hebben. Ten tijde van de eerste gesprekken

in 2016 zijn meerdere geïnterviewden lid. Maar in 2018 lijkt de liefde wel bekoeld. Wessel (25-40, Erkenbrand): ‘Ik vind dat zij (FvD, NS) een beetje de VVD achternagaan. Alle scherpe randjes gaan eraf. En alle dingen die ik leuk vind, daar krijgt Thierry problemen mee. ‘Homeopathische verdunning’ – dat was de perfecte opmerking. Dat gebeurt gewoon. (...) En daar wordt hij gewoon op gepakt. En hij is daarvan onder de indruk en houdt zich gedeisd. Er gebeuren allemaal dingen omtrent Stef Blok (die als minister kritische uitspraken over de multiculturele samenleving deed, NS), dan houdt Thierry Baudet gewoon zijn mond erover. Hij had niks op Twitter gezet. Ik ben lid van Forum voor Democratie. Maar ik denk soms wel: waarom eigenlijk? Als hij goeie dingen niet meer zegt en blind voor Israël is – want dat willen ze doen want ze zijn tegen islam – dat is gewoon niet wakker.’ Met dat laatste woord doelt Wessel op ‘woke’ zijn, wat in zijn subcultuur zo iets betekent als: dan heb je de rode pil gewoon niet geslikt, of: dan zie je het gewoon niet.

Splitsing

Ten tijde van de interviews was Erkenbrand vooral een studiegenootschap en netwerkclub. Het is een gemêleerd gezelschap van onder meer nationaal-socialisten, fascisten en etnonationalisten. De rode draad was dat ze een paar kernprincipes deelden: tegen het gelijkheidsdenken, voor het blanke ras en tegen Europa. In 2018 is Erkenbrand geprofessionaliseerd, met verschillende lokale dependances. Ook moet worden opgemerkt dat van de overige 27 geïnterviewden bijna de helft (n=13) een of meerdere bijeenkomsten had bezocht van ofwel Erkenbrand of de in de zomer van 2018 opgerichte afsplitsing Identitair Nederland.

Nadat er eind 2017 een artikel in *de Volkskrant* verscheen waarin verschillende kopstukken van Erkenbrand bij naam werden genoemd, kwam er een bestuurswissel. In november 2017 ontstond er onrust over de geaardheid van een van de nieuwe bestuurders, die daarop aankondigde zelf iets te zullen opzetten. Dat werd uiteindelijk Identitair Nederland. Van de negen geïnterviewde Ideologische Zoekers stapten er zeker drie over naar Identitair Nederland. Waar Erkenbrand in 2016 nog heel open was over haar activiteiten en veel op YouTube plaatste, is het in 2020 een naar binnen gekeerd gezelschap geworden.

Exit

Van de negen geïnterviewde Ideologische Zoekers zijn er zes nog altijd actief. Drie van hen zijn nog actief bij Erkenbrand, drie zijn in 2018 actief geworden bij Identitair Nederland, een afsplitsing van Erkenbrand. De overige drie kozen weliswaar voor een fysieke exit, maar niet voor een mentale exit.

Bauke (25-40, Erkenbrand) is gestopt. Joris (25-40, Erkenbrand) laat weten dat Bauke niet wil worden benaderd voor een vervolginterview. 'Hij werd het op een gegeven moment gewoon zat. Niet omdat hij het niet leuk vond, maar het is toch een beetje een eigenheimer.' Volgens Joris hangt Bauke nog altijd hetzelfde gedachtegoed aan. 'Hij staat ook nog steeds aan de goeie kant, zeg maar. Hij is gewoon niet iemand die geschikt is, denk ik, om projecten te leiden. Op een gegeven moment had hij er gewoon geen zin meer in. Het is gewoon zijn persoonlijkheid geweest.'

Ook Wessel (25-40, Erkenbrand) gaat niet meer de deur uit, zo vertelt hij in de zomer van 2018. Hij roert zich vooral via internet en sociale media, daarbuiten bijna niet. 'Ik vind het soms ook wel belangrijk om te gaan met mensen die niet in mijn bubbel zitten. En er zijn heel veel mensen in mijn leven die niet in mijn bubbel zitten.'

Zijn online-activisme (hij zit in Twitter-groepen en Telegram-groepen) is voor hem een ijkpunt. 'Het is een soort licht. En het is ook gewoon grappig wel.'⁴⁹⁶ En ook een beetje zingeving. Maar ook alles eromheen. Want je krijgt best wel veel ideeën en toch pik je soms wat op. Ik ben toch wel anders gaan denken omdat ik in die scene zit.' Wanneer hem naar een voorbeeld wordt gevraagd, zegt hij: 'Dat ik veel kinderen belangrijk vind. Ik wilde altijd wel kinderen, maar ik dacht: ik wil er gewoon twee. Nu zie ik het als een noodzaak om er veel te krijgen.'

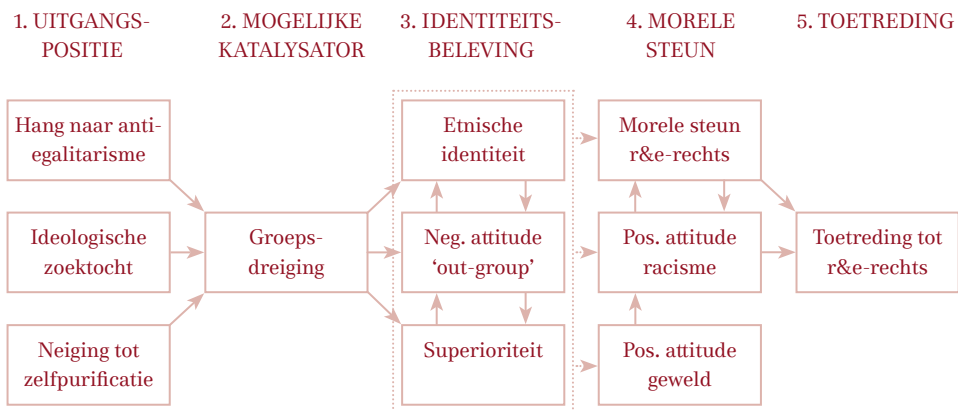
10.10 CONCLUSIE

In dit hoofdstuk is de route van de Ideologische Zoeker beschreven. Geïnterviewden geven aan dat zij als kind al dachten in termen van rassen en stammen, maar ze kijken vaak niet bij radicaal- en extreemrechtse (straat)formaties omdat ze zich er niet mee verwant voelen. Liever zoeken ze op internet naar ideologieën die hun denkbelden ondersteunen en zoeken ze online naar gelijkgestemden met wie ze over hun ideeën kunnen praten. Hun uitgangspositie wordt gekenmerkt door een hang naar anti-egalitarisme, een ideologische zoektocht

en een neiging tot zelfpurificatie. Het idee dat de ‘eigen’ groep wordt bedreigd, vormt een mogelijke katalysator. Dit leidt tot een identiteitsbeleving waarbij geïnterviewden hun aangemeten etnische identiteit cultiveren, een negatieve attitude hebben ten aanzien van de ‘out-group’ en gevoelens van superioriteit ervaren. Voorafgaand aan toetreding ervaren zij een morele steun ten aanzien van radicaal- en extreemrechts en een positieve attitude ten aanzien van racisme. Een enkeling heeft ook een positieve attitude ten aanzien van geweld.

Dit proces is weergegeven in onderstaand conceptueel dynamisch model. Als gezegd, dit is een indicatie op basis van empirische data uit dit onderzoek en bestaande theorieën en inzichten uit eerdere onderzoeken.

Model 10.2 Route van de Ideologische Zoekers

Vervolgens is in dit hoofdstuk beschreven hoe het Ideologische Zoekers na toetreding vergaat. Het blijkt dat zij weliswaar de noodzaak voelen om actief te worden, maar vervolgens nauwelijks verder komen dan ideologische zelfontplooiing en het ontmoeten van gelijkgestemden. Wanneer het om motieven van toetreding en continuering gaat, is in dit hoofdstuk voor Ideologische Zoekers in kaart gebracht welke motieven een rol spelen.

Model 10.3 Motieven van Spanningzoekers voor en na toetreding

	INSTRUMENTEEL	IDENTITEIT	IDEOLOGISCH
VOOR TOETREDING	Zichzelf uitdagen (intellectueel, fysiek), met ideologische medestanders nadenken over grotere strijd en eventuele respons	Zelfidentificatie: identificeren wie tot de 'eigen' groep behoort. Tevens idee dat de 'eigen' groep (d.w.z.: eigen ras) wordt bedreigd door vooropgezet plan van onder meer 'Joden' en 'cultuurmarxisten'.	Ideologie helpt rationaliseren van wat zij naar eigen zeggen 'van nature' al voelen. Zoeken naar bevestiging, zichzelf ideologisch verder ontwikkelen.
NA TOETREDING	Zichzelf uitdagen (intellectueel, fysiek), met ideologische medestanders nadenken over grotere strijd en eventuele respons	Idee dat de 'eigen' groep (d.w.z.: eigen ras) wordt bedreigd door vooropgezet plan van onder meer 'Joden' en 'cultuurmarxisten'.	Levensstijl creëren op basis van ideologie, waarbij select groepje mensen filosofeert over hoe het volk te redden en te besturen. Zichzelf ideologisch verder ontwikkelen.

De meeste geïnterviewden zijn pas kort actief – al zijn ze allen online al wel langer actief. Hun pad verschilt van alle andere routes omdat ideologie hier het vertrekpunt vormt. Mede om die reden is het interessant om over enkele jaren te onderzoeken of zij nog actief zijn, en nog belangrijker: of zij nog altijd hetzelfde gedachtegoed aanhangen. Vooralsnog tonen de geïnterviewden geen belangstelling om meer te doen dan ze nu doen. Maar het is niet ondenkbaar dat Erkenbrand en Identitair Nederland zich onder een charismatische leider zullen omvormen tot een actiegroep, of dat er een eenling is die op een zeker moment zal overgaan tot geweld.

Voor wat betreft de uitgangspositie hebben ook Ideologische Zoekers een hang naar autoritarisme, maar bij hen uit dat zich vooral in een hang naar anti-egalitarisme. Een samenleving van tucht en discipline is voor Ideologische Zoekers niet genoeg. Er zal ook weer een natuurlijke orde moeten ontstaan tussen rassen, en een hiërarchie binnen rassen. Dergelijk anti-egalitarisme wordt weliswaar meegenomen in studies naar radicaal- en extreemrechtse politieke partijen en definities,⁴⁹⁷ maar zelden beschouwd als een al aanwezige attitude voorafgaand aan iemands toetreding tot radicaal- en extreemrechts. De geïnterviewde Ideologische Zoekers geven aan deze opvatting al van jongs af aan te

hebben gehad. Vervolgens hielp een ideologische zoektocht hen bij het onderbouwen ervan.

De neiging tot zelfpurificatie in de uitgangspositie is interessant omdat die nauwelijks terugkomt in onderzoek naar beweegredenen van radicaal- en extreemrechts, waarbij de leden vaak worden omschreven als laagopgeleide en sociaaleconomisch kwetsbare mensen die hun leven niet op orde hebben en onder invloed van drank en drugs hun toch al beperkte remmingen verliezen.⁴⁹⁸ Maar het verlangen naar een zuiver leven komt bijvoorbeeld wel terug in onderzoeken naar salafisten en jihadisten. Voor toekomstig onderzoek zou het interessant zijn om te kijken in hoeverre hier verbanden zijn waar te nemen en hoe dit bijvoorbeeld samenhangt met gevoelens van superioriteit.

De dreiging ten aanzien van de ‘eigen groep’ als mogelijke katalysator is bij Ideologische Zoekers een uitgesproken etnische dreiging als gevolg van dalende geboortecijfers, vergrijzing en migratie. Vanuit de *social identity theory* bezien houdt het daaraan gekoppelde etnocentrisme direct verband met het opdelen van de wereld in stereotiepe categorieën, waarbij superioriteitsdenken en een negatieve attitude ten aanzien van de ‘out-group’ een logisch gevolg zijn.⁴⁹⁹ Opvallend is dat de geïnterviewden zich nauwelijks zorgen lijken te maken over een economische dreiging van andere etnische groepen of vrezen voor het verliezen van de eigen sociaaleconomische positie. In dat opzicht lijkt de theorie van de bedreigde belangen niet zozeer van toepassing en zou het ook hier interessant zijn om te zien in hoeverre dit proces vergelijkbaar is met dat van (her)bekering tot religieuze orthodoxie.

Als gezegd verkeerden drie geïnterviewde Ideologische Zoekers in hun tienerjaren in een provocatieve jeugdsubcultuur. Dat ze daarna zijn opgeschoven naar een meer ideologische zoektocht is volgens Feddes et al. niet zo vreemd.⁵⁰⁰ Zij onderscheiden in hun onderzoek onder meer ‘zingevingszoekers’ en ‘sensatiezoekers’. Volgens hen is bij beide groepen de zoektocht naar zingeving vergelijkbaar. Alleen kiezen de sensatiezoekers voor de avontuurlijke weg, terwijl de zingevingzoekers deze hopen te vinden in ideologische (of religieuze) verdieping.

496 Wessel kan bijvoorbeeld uitgebreid vertellen over alle alt-right-memes waarmee hij zich dagelijks kan vermaken.

497 Zie onder meer Carter (2005), Carter (2018)

498 Zie onder meer Bjørge (1997), Kimmel (2007), Simi en Futrell (2010)

499 Zie onder meer: Turner (1975), Tajfel (1978), Tajfel en Turner (1979), Stets et al. (2000)

500 Feddes et al. (2015)

